Eesti Mulla Koostöökeskuse VI kohtumise memo

6.10.2026

1. Tegevuskava täitmine ja koostöökeskuse järgmine etapp

Kerttu Tammik andis ülevaate koostöökeskuse tegevuskava edenemisest. Kõigi peamiste tegevussuundadega on alustatud: koostöövõrgustik ja regulaarsed kohtumised toimivad, esmane mullaga seotud andmete, projektide, katsete ja poliitikate kaardistus on tehtud ning AKISe maainfo keskkond on olemas ja kasutatav.

Järgmine samm on muuta kogutud info praktiliselt kasutatavaks. Selleks tuleb siduda kaardistus AKISe teabesalvega, täpsustada partnerite tööjaotust ja info ajakohastamist ning selgitada, milliseid teadmisi ja materjale kasutajad vajavad. Partnerite panus peaks jätkuma ka kohtumiste vahel.

Uus mullastikukaart ja andmekuup annavad täiendava aluse mullainfo kasutamiseks. Edasi tuleb mõelda, kuidas siduda mullastikuinfo katsete, muude andmete ja tootjate praktiliste küsimustega. Tootjate endi katsete kaardistus vajab veel täiendamist. Juulikuist Sadala kohtumist hinnati heaks tootjate kaasamise näiteks.

2. Mullaseaduse ettevalmistamine

Aire Rihe tutvustas mullaseaduse väljatöötamiskavatsuse (VTK) ettevalmistamist. Eesmärk on kujundada Eesti muldade hoidmiseks selgem õigusraamistik, mis toetab teadmispõhist juhtimist, maaomanikke ja riskide ennetamist. Tegemist on laiema tööga kui üksnes mullaseire direktiivi ülevõtmine.

VTK materjal on ministeeriumi sees koostatud ning täpsustatakse kavandatavate lahenduste mõjusid. Esmalt soovitakse dokument saata seotud asutustele tehniliseks ülevaatuseks. Partnerite laiem kaasamine on kavandatud võimalusel novembrisse või detsembrisse 2026; täpset kuupäeva ei kinnitatud.

Sisulised põhifookused on üleriigiline mullaseire ning maahõive, mulla katmise ja kõrvaldamisega seotud küsimused. Seire peab andma võrreldava pildi muldade seisundist ja pikaajalistest trendidest. Maaomanike praktilise toe osana käsitletakse nõustamist, juhendeid, teadmussiiret ja rahastusvõimalusi. Oluliseks peeti ka kohalike omavalitsuste rolli planeeringutes ja maakasutusotsustes.

Riina Maruštšak tegi ettepaneku jagada VTKd koostöökeskuse partneritega enne avalikku konsultatsiooni, et varakult märgata ebaselgusi ja valukohti. Aire arutab seda võimalust juhtidega. Jagamist ei kinnitatud. Võimalik varajane versioon oleks mõeldud selle ringi kommenteerimiseks, mitte laiemaks levitamiseks.

3. Seire, nõustamine ja tootja vajadused

Arutelus tõstatati vajadus eristada riikliku mullaseire eesmärke tootja põllupõhistest analüüsidest ja nõustamisest. Ants-Hannes Viira tõi esile, et toetustingimuste täitmiseks võetud proovid ja tootmisotsuste jaoks vajalikud analüüsid ei pruugi alati kattuda. Küsimus on nii andmete kasutamise oskuses kui ka pakutava teenuse vastavuses tootja vajadustele.

Aire rõhutas, et riikliku seire ülesanne on eelkõige hinnata üleriigilist seisundit ja pikaajalisi trende. Tootmisotsusteks võib vaja minna täiendavat ja konkreetse põllu tingimustele vastavat infot. Seire ja praktilise analüüsiteenuse eesmärke võiks ka VTKs selgemalt eristada.

Riigi ja erasektori rollijaotuse kohta selgitati, et nõustamine jääb eraettevõtjate ja nõustajate tegevuseks. Riigi roll on toetada teadmiste kättesaadavust, nõustajate koolitamist ja teenuse arengut. Täiendavat arutelu vajavad sõltumatu nõustamise tagamine ning väljaspool senist riigiga seotud nõuandesüsteemi tegutsevate nõustajate kaasamine infovahetusse.

Kerttu selgitas nõustamise ja teadmussiirde seost mullaseire direktiiviga. Mulla seisundi hindamisele peab järgnema võimalus saada arusaadavat infot ja teaduspõhist nõu, leida kohalikele tingimustele sobivaid praktikaid ning teavet toetuste ja rahastusvõimaluste kohta. Eike Lepmets täpsustas, et artiklit 10 ei tohiks automaatselt samastada tootjate tavapärase mullaproovide võtmise süsteemiga; nõustamise ja praktilise toe küsimusi käsitleti artikli 11 kontekstis.

KLIM ja REM on alustanud oma vajaduste määratlemist. Olemas on AKIS, nõustajad, tootjaorganisatsioonid, teadmussiirdematerjalid ja infopäevad. Edasi tuleb välja selgitada, millised puudujäägid on tootjate ja nõustajate vaates. Enne uut küsitlusringi tuleb üle vaadata varasemad AKISe, EPKK ja METKi kaardistused ning tootjaintervjuud, et kasutada juba kogutud sisendit.

Samuti peeti vajalikuks hinnata praktikate majanduslikku mõju ja kulutõhusust ning saada jooksvalt infot teiste riikide direktiivi rakendamise kogemustest. KLIMi kaudu on riikidevaheline infovahetus juba alanud.

4. Mullaga seotud tegevuste kaardistus

Kerttu tutvustas mahukat esmast koondkaardistust, mis hõlmab projekte, tegevusi, teadustöid, katseid, andmeallikaid ja õigusakte. Praegune fookus on põllumuldadel; metsade ja muude maakasutuste ning tootjakatsete osa vajab täiendamist. Partneritel paluti oma organisatsiooniga seotud kirjed üle vaadata, parandada ja täiendada.

Kaardistus näitab, et olemasolevat teadmist on palju, kuid see ei ole alati hästi leitav. Tugevamalt on esindatud toitainete, väetamise, mullaelustiku ja süsiniku teemad. Vähem on kaardistatud majanduslikke ja sotsiaalseid küsimusi, sealhulgas praktikate kasutuselevõtu põhjuseid. Koostöökeskuse oluline roll on aidata olemasolev teadmine õigel ajal kasutajani viia.

5. AKISe mulla teabesalve kasutatavus

AKISe maainfo keskkonnas on tehniline võimalus kogutud info avaldamiseks. Arutati, kas teabesalve võiks üles ehitada teemade või allikaliikide järgi ning kuidas muuta mulla teema avalehelt lihtsamini leitavaks.

Riina rõhutas vajadust küsida nõustajate sisendit ja luua lihtne koondülevaade, millest saab liikuda konkreetsete uuringute juurde. Kerttu lisas, et keskkond peab toetama ka tootjaorganisatsioone, ametnikke ja teadlasi. Ants-Hannes soovitas testida info leitavust otsingumootorite ja tehisintellektirakenduste kaudu.

Priit Penu selgitas avalike rakenduste, tootja isiklike andmete ja välitöötajate piiratud ligipääsuga rakenduste erinevust.

Priit tõstatas vajaduse lihtsa tee järele kohaliku nõu ja vastusteni. Illar meenutas, et kõigile küsimustele keskselt vastamine vajaks eraldi tööjõudu. Teabesalves võiks kasutajat suunata sobivate infoallikate ja nõuandjate juurde.

6. Tootjatele suunatud kohtumine 26. novembril

Järgmise kohtumise kuupäevaks lepiti kokku 26. november 2026 alates lõunast. Koht, täpne kellaaeg ja päevakava jäid lahtiseks. Võimalusena pakuti kohtumist tootja juures, kes teeb ise katseid ja kasutab erinevaid analüüsi- või nõustamisteenuseid.

Fookuses on olemasolevad ja vajalikud põldkatsed, tootjate enda katsed ning mullastikukaardi ja Mullaportaali praktiline kasutamine. Soovitakse arutada, kuidas siduda katsetulemused mullastikuinfoga ja hinnata nende kasutatavust tootja tingimustes. Pakuti ka ühe toetusmeetmega seotud küsitluse käsitlemist; selle teema täpne ulatus tuleb päevakava koostamisel selgitada.

Tootjakatsete kogumiseks on koostatud lihtsustatud küsimustik. Riina sõnul saab selle töösse anda ning esmane info võiks olla olemas novembri alguseks. Kerttu palus sisendit novembri esimese-teise nädala jooksul, et seda kohtumise ettevalmistuses kasutada. Vastuste maht sõltub tootjate aktiivsusest.

7. Kokkulepped ja järgmised tegevused

- Kerttu saadab partneritele memo ja uuendatud kaardistustabeli. Partnerid vaatavad järgnevatel nädalatel üle oma organisatsiooni kirjed ning lisavad parandused ja täiendused.
- Aire arutab juhtidega VTK varasema jagamise võimalust koostöökeskuse partneritele.
- Tootjaorganisatsioonide kaudu kogutakse tootjakatsete esmast infot novembrikohtumise ettevalmistuseks.
- Partnerid saadavad Kerttule lähinädala jooksul ettepanekud 26. novembri kohtumise sisu, koha ja korralduse kohta. Kerttu suhtleb Katrin Pihoriga, et vältida kattumist AKISe aruteluga.
- Enne uut nõustamisvajaduste kaardistamist vaadatakse üle olemasolevad materjalid.
- Laiemad küsimused seireinfo kasutatavuse, rollijaotuse ja halduskoormuse kohta võetakse põhjalikumalt arutellu pärast tootjakohtumist. Kohtumine toimub detsembris.